

**การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของอัตลักษณ์
การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล
โดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง**

**An Analysis of Factors Affecting the Growth of Humanized Health Care
Identity of Nursing Students Using the Latent Growth Curve Model**

Corresponding author E-mail: supranee@unc.ac.th
(Received: March 18, 2020; Revised: October 30, 2020;
Accepted: November 2, 2020)

สุปราณี หมื่นยา (Supranee Meunya)¹
ปกรณ ประจัญบาน (Pakorn Prachanban)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบวัดอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล 2) แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา 3) แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน และ 4) แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์โค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows และโปรแกรม Mplus

ผลการวิจัย พบว่า

1. โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าเฉลี่ยอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลเมื่อเริ่มต้น มีค่าเป็น 4.261 และมีค่าเฉลี่ยอัตราพัฒนาการในทางบวกหรือเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลจากการวัดครั้งที่ 1 ถึงการวัดครั้งที่ 4 ด้วยอัตราพัฒนาการ .088

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ในการวัดจำนวน 4 ครั้ง คือ เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลและความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์, นักศึกษาพยาบาล
โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง

1 นิติศาสตราจารย์และประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
Doctor of Education (Educational Research and Evaluation)

2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Faculty of Education, Naresuan University

ABSTRACT

The purpose of this research were study growth of humanize health care identity and to determine the effect of hypothesized covariates on growth of humanize health care identity of nursing students. The sample consisted of nursing students in nursing colleges under the jurisdiction of Institute of Praboromarajchanok, Ministry of Public Health. The research instrument was 1) the humanize health care identity scale, 2) the questionnaire is relationship between teachers and students, 3) the questionnaire is relationship between students and peer, and 4) the attitude toward the nursing profession of nursing students' scale. The data were analyzed by descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient and the latent growth curve model, SPSS for Windows and Mplus were employed for data analysis.

The result revealed that:

1. The growth of humanize health care identity of nursing students using the latent growth curve model was fitted with empirical data. The mean intercept and slope were 4.261 and .088, respectively, indicate that on average, nursing students had initial humanize health care identity status of 4.261 and steady increase in growth rate of 0.088 over time.
2. The substantial covariate factor effecting on growth of humanize health care identity of nursing students were the attitude toward the nursing profession, relationship between students and peer.

Keywords: Identity, Humanized health care, Nursing students,
The latent growth curve model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในวิชาชีพพยาบาลนั้นอัตลักษณ์มีความสำคัญต่อความมั่นคงของวิชาชีพพยาบาล เนื่องจากการมีอัตลักษณ์ที่ดีจะส่งผลดีต่อการมีภาพลักษณ์ที่ดีของวิชาชีพพยาบาล ซึ่งภาพลักษณ์ที่แสดงออกนั้นจะทำให้เป็นที่รู้จักและได้รับความไว้วางใจจากผู้รับบริการ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จด้วย สำหรับนักศึกษาพยาบาลแม้ว่ายังไม่ได้เป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างเต็มตัวแต่อัตลักษณ์ของบัณฑิตพยาบาลก็เหมือนกับพยาบาลวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกรักการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของตน ทำให้การแสดงพฤติกรรมเป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะของพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้นการขัดเกลาด้านวิชาการและคุณลักษณะของพยาบาลด้วยการ

จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นมิติที่สำคัญต่อการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลให้มีคุณภาพมาตรฐาน จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาพยาบาลตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล (Chitty & Black, 2011) สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ได้กำหนดกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ เป็นตัวบ่งชี้มิติหนึ่งของการประกันคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ของสถาบันการศึกษาจึงได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิต คือ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” โดยให้ความหมายคือ การบริการสุขภาพที่เป็นมิตร มีความรักความเมตตาใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง บริการสุขภาพตามปัญหาและความต้องการบริการสุขภาพของ

ผู้รับบริการที่เป็นจริง รับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการ ซึ่งกำหนดองค์ประกอบไว้ 3 ประการ คือ การมีจิตบริการที่เป็นมิตร มีความรักและความเมตตา (service mind) บนพื้นฐานของความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) เพื่อนำไปใช้ในการบริการสุขภาพแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ให้บริการสุขภาพและผู้รับบริการและการเคารพในสิทธิของผู้รับบริการ (participation/patient right) หรือเรียกเป็นคำย่อว่า SAP (Praboromarajchanok Institute, 2010) ซึ่งวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้นำนโยบายการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิต “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” มาปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์ดังกล่าวตามที่สถาบันกำหนด แต่เนื่องด้วยแต่ละวิทยาลัยมีการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการผลิตบัณฑิตที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของตนเอง โดยมีการศึกษาอัตลักษณ์บัณฑิตของแต่ละวิทยาลัยและยังมีการจัดทำเครื่องมือในการติดตามบัณฑิตของวิทยาลัยที่สร้างขึ้นเองเฉพาะ

ทั้งนี้มีการศึกษาการพัฒนาอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลในสังกัดพระบรมราชชนกหลายการศึกษา พบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริงจะช่วยให้พัฒนาอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ (Kunlaka & Uraiwan, 2013) ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่ส่งเสริมการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วยการเป็นแบบอย่างของอาจารย์นิเทศ กิจกรรมการฝึกปฏิบัติแบบครอบครัวกรณีศึกษา การเรียนรู้และการปลูกฝังจากครอบครัว (Kittiboonthawal, et al., 2013) และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักศึกษา อาจารย์และอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งเป็น

กุญแจสำคัญที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่ดีและฝึกปฏิบัติทักษะได้อย่างมั่นใจมากขึ้น (Naglaa & Amal, 2015; Jafar, Muayyad, Nazih & Huthaifa, 2015) จากการศึกษาของจิราพร วรวงศ์ และคณะ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดผลสำเร็จในการพัฒนาอัตลักษณ์บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล คือ อาจารย์เป็นต้นแบบของการบริการสุขภาพและการทำงาน อาจารย์มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาและชุมชน (Worawong et al., 2019) สอดคล้องกับการศึกษาของ วรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี และคณะ ที่พบว่า การสอนที่จัดให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง การสนับสนุนให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเอง การเรียนให้รู้จักตนเองมากขึ้น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและการสะท้อนคิดสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ และเจตคติของนักศึกษา เจตคติต่อตนเอง เจตคติต่อวิชาชีพและเจตคติต่อการพยาบาล เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Chaipornjaroensri, Sosome & Chaowiang, 2017)

อย่างไรก็ตามการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มิได้จำกัดในเรื่องการวัดอัตลักษณ์ ซึ่งส่วนมากเก็บรวบรวมข้อมูลเพียงครั้งเดียว ทำให้ได้สารสนเทศในลักษณะคงที่ (Static) ขาดความเป็นพลวัต (Dynamic) ไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างสมบูรณ์ โดยข้อจำกัดดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการออกแบบการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลระยะยาว หรือการวัดพัฒนาการแนวใหม่ ซึ่งเป็นการวัดพัฒนาการจากข้อมูลที่มีการวัดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง ซึ่งต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าสองครั้ง (Multi-waves) ซึ่งโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง มีลักษณะเป็นโมเดลสมการโครงสร้างที่มี

กรอบแนวคิดที่ว่า คะแนนการวัดแต่ละครั้งเป็นคะแนนผสม (Composite score) ที่ประกอบด้วยคะแนน 3 ส่วน คือ คะแนนความสามารถเดิม (True Intercept) อัตราการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการ (True slope) และคะแนนความคลาดเคลื่อนในการวัด (Error score) ซึ่งเป็นองค์ประกอบเฉพาะของการวัดแต่ละครั้ง

ด้วยความสำคัญของการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแบบวัดอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ตลอดจนศึกษาพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลระหว่างการฝึกปฏิบัติการพยาบาล รวมถึงต้องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง (Latent Growth Curve Model: LGCM) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของการวัดพัฒนาการแนวใหม่มาใช้ในการวิจัย เนื่องจากสามารถศึกษาพัฒนาการและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลได้ ทำให้ได้รับสารสนเทศทั้งพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลระหว่างการฝึกปฏิบัติการพยาบาล และทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการได้พร้อมๆ กัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะได้รับผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบการ

บริการสุขภาพ และการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาลให้เกิดอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพัฒนาการและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย

1. สร้างและตรวจสอบโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล
2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยระยะยาว (Longitudinal Study) ที่มีการวิจัยซ้ำจำนวน 4 ครั้ง (Repeat measured design) เพื่อเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 2 – 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 แห่ง รวมทั้งสิ้น 15,000 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 จำนวน 250 คน ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากวิทยาลัยพยาบาล

บรมราชชนนี อุตรดิตถ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช เนื่องจากนักศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ของทั้ง 3 วิทยาลัย กำลังขึ้นฝึกภาคปฏิบัติอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ ระหว่างเดือน มิถุนายน – สิงหาคม 2563

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร และตัวแปรแฝง 2 ตัวแปร แต่ละตัวแปรมีรายละเอียดการวัด ดังนี้

ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร จำแนกเป็นตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล 2) ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน และตัวแปรตาม 1 ตัว คือ การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และ ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาด้วยกัน เป็นตัวแปรที่มีการแปรเปลี่ยนตลอดช่วงเวลาการวัด (time-varying variable) ทำการวัดตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา จำนวน 3 ครั้ง

ตัวแปรแฝง 2 ตัว ได้แก่ 1) ตัวแปรแฝงระดับ (level) หรือสถานะเริ่มต้น (initial status) ซึ่งเป็นตัวแปรที่แสดงถึงความแตกต่างของการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ระหว่างนักศึกษาพยาบาลแต่ละบุคคลในการวัดครั้งแรก ตัวแปรนี้จะเป็นค่าคงที่ของแต่ละบุคคลตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา และ 2) ตัวแปรแฝงความชัน (slope) หรืออัตราพัฒนาการ (growth rate) ซึ่งแสดงถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลแต่ละบุคคลตลอดช่วงเวลาที่ศึกษา โดยมีเครื่องหมายบวกหรือลบแสดงถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลง ตัวแปรแฝงทั้งสองตัวนี้ได้จากการประมาณค่าพารามิเตอร์ในโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง โดยมีค่าพารามิเตอร์สำคัญ 5 ค่า คือ ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแฝงระดับ

(ML) ความแปรปรวนของตัวแปรแฝงระดับ (DL) ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแฝงความชัน (MS) ความแปรปรวนของตัวแปรแฝงความชัน (DS) และความแปรปรวนร่วมหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงระดับกับตัวแปรแฝงความชัน (RLS)

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน แต่ละตอนมีสาระดังนี้

ตอนที่ 1 แบบวัดอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 75 ข้อ ให้คะแนนข้อละ 5 คะแนน คะแนนเต็ม 375 คะแนน ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ พบว่า ข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และมีความเที่ยง เท่ากับ .991 แบบวัดอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Chi-Square = 1424.646, df = 1343, p-value = .0597 CFI = .999, RMSEA = .006 และ SRMR = .027)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ของสมเกียรติ ทานอก (Tanok, 2009) ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้คะแนนข้อละ 5 คะแนน ครอบคลุมพฤติกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติต่อนักศึกษา และพฤติกรรมที่นักศึกษาปฏิบัติต่ออาจารย์ระหว่างการฝึกปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ อาจารย์ให้ความสนใจต่อนักศึกษา อาจารย์ให้ความรักและเอาใจใส่ อาจารย์ให้ความเป็นกันเอง อาจารย์ให้คำปรึกษาและข้อชี้แนะแก่นักศึกษา ทั้งในด้านการเรียนและด้านส่วนตัวที่มาขอคำปรึกษา นักศึกษาให้ความเคารพเชื่อฟัง อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาตั้งใจและสนใจกระทำใน

สิ่งที่อาจารย์อบรมสั่งสอน และนักศึกษาซักถาม เมื่อมีข้อสงสัยด้านการเรียนและส่วนตัว รวม 30 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .919

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน ของสมเกียรติ ทานอก (Tanok, 2009) ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ให้คะแนนข้อละ 5 คะแนน ครอบคลุมพฤติกรรมที่นักศึกษาและเพื่อนปฏิบัติต่อกันในระหว่างการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อให้เกิดความสามัคคีที่ดี ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การใกล้ชิด ความห่วงใย ใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อนด้วยความรักและสามัคคี รวม 20 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .844

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล ใช้วัดตัวแปรสังเกตได้ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การยอมรับในสังคม จำนวน 4 ข้อ ลักษณะวิชาชีพ จำนวน 3 ข้อ การปฏิบัติงานในวิชาชีพ จำนวน 4 ข้อ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จำนวน 3 ข้อ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ จำนวน 3 ข้อ และองค์กรวิชาชีพ 3 ข้อ รวม 20 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .921

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยระยะยาวที่มีการวัดซ้ำจำนวน 4 ครั้ง (repeat measured design) และใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการศึกษาพัฒนาการจากการวัด 4 ครั้ง ซึ่งวัดจากกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่มๆ ละ 4 ครั้ง โดยแต่ละครั้งมีระยะเวลาห่างกัน ทุก 1 เดือน เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งแรกต้นเดือนมิถุนายน 2563 ครั้งที่ 2 ปลายเดือนมิถุนายน 2563 ครั้งที่ 3 ปลายเดือนกรกฎาคม 2563 และครั้งที่ 4 ปลายเดือนสิงหาคม 2563 เมื่อนำข้อมูลการวัดแต่ละครั้งมารวมกัน จะทำให้ได้ข้อมูลของนักศึกษาตลอดช่วงระยะเวลาของ

การศึกษา รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เสนอไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมแบบสอบถามตามจำนวนของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของวิทยาลัย พร้อมทั้งกำหนดรหัสของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับใช้อ้างอิงในการวิเคราะห์

3. ผู้วิจัยทำการประสานงานกับอาจารย์ผู้สอนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พุทธชินราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้ช่วยวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และร่วมกันวางแผนการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ผู้วิจัยขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติที่กำลังนิเทศการฝึกภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วคัดแยกแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ออกไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปบันทึกเป็นแฟ้มข้อมูล 3 แฟ้ม จำแนกตามครั้งที่เก็บข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบครบสมบูรณ์ทั้ง 3 ครั้ง (balanced on time with complete data) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝง ใช้โปรแกรม M-Plus และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) โดยใช้วิธีการใส่ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทำนายแบบ hierarchical stepwise

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษาวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ เลขที่โครงการวิจัย 016/63 (UPHO REC No.016/63) COE No.002/63 ลงวันที่ 15 เม.ย. 2563 ซึ่งก่อนการดำเนินการวิจัยนั้น ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และสิทธิในการเข้าร่วมหรือถอนตัวจากการวิจัย โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ การรักษาความลับของข้อมูลที่ไม่สามารถระบุถึงตัวได้ มีการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้นและทำลายข้อมูลภายหลังการวิจัยสิ้นสุด เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นจึงให้นักศึกษาลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย (Informed consent) ซึ่งเป็นแบบฟอร์มออนไลน์

ผลการวิจัย**1. ผลการสร้างและตรวจสอบโมเดล
โค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงอัตลักษณ์การ****บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของ
นักศึกษาพยาบาล**

ผลการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 3.862 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .5695$) นอกจากนี้ยังพบว่าค่าดัชนีเปรียบเทียบระดับความกลมกลืน (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.000 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า RMSEA เท่ากับ .000 และค่า SRMR เท่ากับ .024 และพบค่าเฉลี่ยอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลเมื่อเริ่มต้นมีค่าเป็น 4.261 และมีค่าเฉลี่ยอัตราพัฒนาการในทางบวกหรือเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลาการฝึกปฏิบัติทางการพยาบาลจากการวัดครั้งที่ 1 ถึงการวัดครั้งที่ 4 ด้วยอัตราพัฒนาการ .088 แสดงดังภาพ 1

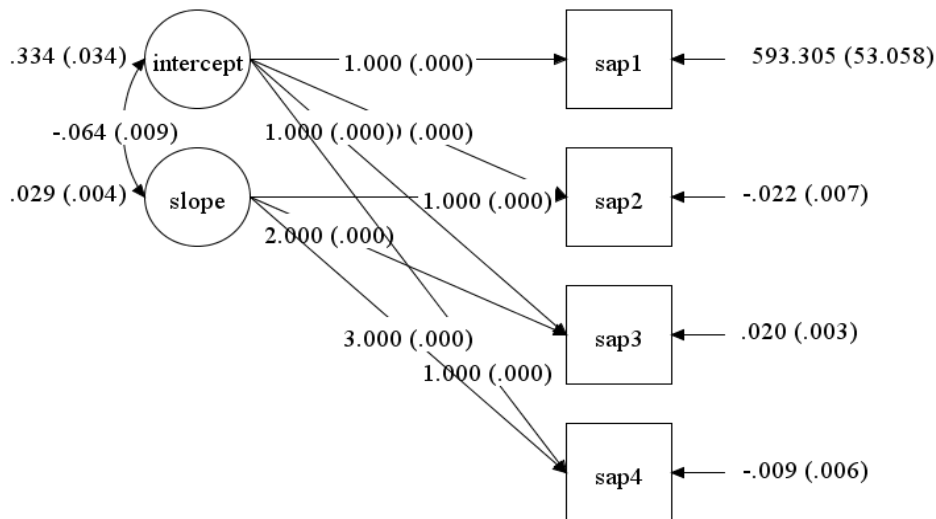
ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนของความสามารถเริ่มต้นและอัตราพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล

ค่าพารามิเตอร์	b	SE	t
ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแฝงระดับ (ML)	4.261**	0.033	130.454
ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแฝงความชัน (MS)	0.088**	0.009	9.746
ความแปรปรวนของตัวแปรแฝงระดับ (DL)	0.334**	0.034	9.812
ความแปรปรวนของตัวแปรแฝงความชัน (DS)	0.029**	0.004	7.982

Chi-Square = 3.862, df = 5

p-value = 0.5695 CFI = 1.000, RMSEA = 0.000, SRMR = 0.024

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงอัตลักษณ์
การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ พัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วย หัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยใส่ตัวแปรอิสระเข้าในสมการด้วยวิธี hierarchical stepwise ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อพัฒนาการ

อัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ในการวัดจำนวน 4 ครั้ง คือ เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาล (ATT) และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน (ST_ST) สำหรับตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา (TE_ST) พบว่า ไม่มีผลต่อพัฒนาการพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ได้ผลการวิเคราะห์ดังนำเสนอในตารางที่ 2 – 5

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบายพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในการวัดครั้งที่ 1

ตัวแปร	Model1		R	R Square	Adjusted R Square	F
	b	β				
Constant	1.756**					
ATT1	.600**	.627**	.627	.394	.391	161.027**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบายพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในการวัดครั้งที่ 2

ตัวแปร	Model1		Model2	
	b	β	b	β
Constant	1.788**		1.146**	
ATT2	.608**	.632**	.494**	.514**
ST_ST1			.297**	.267**
R		.632		.676
R Square		.399		.457
Adjusted R Square		.397		.452
F		164.787**		103.750**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบายพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในการวัดครั้งที่ 3

ตัวแปร	Model1		Model2	
	b	β	b	β
Constant	1.732**		1.098**	
ATT3	.637**	.629**	.519**	.513**
ST_ST2			.299**	.267**
R		.629		.674
R Square		.396		.454
Adjusted R Square		.393		.449
F		162.414**		102.574**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบายพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในการวัดครั้งที่ 4

ตัวแปร	Model1		Model2	
	b	β	b	β
Constant	2.159**		1.735**	
ATT4			.281**	.305**
ST_ST3	.560**	.570**	.379**	.385**
R		.570		.619
R Square		.324		.384
Adjusted R Square		.322		.379
F		119.085**		76.831**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลจากการวัดครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 4 (SAP1 – SAP4) วัดห่างกันประมาณ 1 เดือน ซึ่งครอบคลุมจำนวน 3 เดือนของการฝึกภาคปฏิบัติทางการพยาบาล และเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรมีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากการวัดครั้งที่ 1 จนถึงการวัดครั้งที่ 4 โดยมีค่าเฉลี่ยจาก 4.27, 4.34, 4.42 และ 4.52 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่าในการวัดแต่ละครั้งจะมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันการเรียนการสอนภาคปฏิบัติสำหรับวิชาชีพพยาบาลเน้นพัฒนาให้นักศึกษาให้มีหัวใจของความเป็นมนุษย์ การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาพยาบาล เนื่องจากเป็นการนำความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้จริงกับการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย โดยมีอาจารย์พยาบาลเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการฝึกปฏิบัติการพยาบาลดูแล สนับสนุนและสอนภาคปฏิบัติให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์และมีทักษะการปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งการส่งเสริมให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพตามธรรมชาติอย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการพยาบาล การเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสังคมวัฒนธรรม (Wongkongkathap, 2007) ดังนั้นการสอนนักศึกษาพยาบาลให้มีพฤติกรรมพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จึงมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติการพยาบาล เนื่องจากการพยาบาลนั้นเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการ

ส่งเสริมสุขภาพและลดภาระงาน (Trumikborworn, 2016) นอกจากนี้กิจกรรมการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์จะช่วยให้พยาบาลมีความเข้าใจและยอมรับในความเป็นบุคคลของผู้รับบริการ และผู้รับบริการจะได้รับการพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการและครอบคลุมเป็นองค์รวม ซึ่งการสอนภาคปฏิบัติทางการพยาบาลเป็นการสร้างประสบการณ์ให้นักศึกษาได้สัมผัสความรู้สึกที่ดี เกิดความรู้สึกรักเมตตา ได้ฟังเรื่องของความดี ความทุกข์ความยากลำบากของผู้ป่วย การสื่อสารและการรับฟังอย่างตั้งใจ การส่งเสริมให้เกิดมิตรภาพที่ดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ความเห็นอกเห็นใจ ทำให้นักศึกษาเกิดความพร้อมในการเรียนรู้และการฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง จนเกิดการพัฒนาระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (Trumikborworn, 2016) จากการศึกษาของ เปรมฤดี ดำรงค์ และคณะ พบว่า คะแนนพฤติกรรมพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หลังได้รับกิจกรรมการสอนภาคปฏิบัติที่บูรณาการทฤษฎีการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกิจกรรมการสอนภาคปฏิบัติการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาทางจิตที่บูรณาการทฤษฎีการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สามารถนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (Damruk et al., 2018)

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการของอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลและความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับเพื่อน เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล จากการวัดห่างกันทุก 1 เดือน ติดต่อกันจำนวน 4 ครั้ง ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลได้รับการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการ

พยาบาล เพื่อให้เกิดความมั่นใจและมีประสบการณ์ ก่อนที่จะไปปฏิบัติการพยาบาลจริงบนหอผู้ป่วย ซึ่งได้รับการปลูกฝังการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยครูผู้สอน ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาพยาบาล โดยการสอดแทรกแนวคิดไว้ในแต่ละรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร นอกจากนี้แล้วสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลต่อการเรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเจตคติต่อวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับความสุขในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดจนการให้การพยาบาลของนักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ นรากร พลหาญ และสมสมร เรืองวรบูรณ์ ที่พบว่าเจตคติต่อวิชาชีพเป็นปัจจัยหนึ่งที่ร่วมทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 97.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และมีความพร้อมในการเป็นพยาบาลวิชาชีพต่อไป (Phonharn & Ruengvoraboon, 2012) เมื่อนักศึกษาได้ก้าวเข้าสู่วิถีชีวิตการเป็นนักศึกษาพยาบาลซึ่งต้องเรียนอย่างหนักทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เจตคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาอาจเปลี่ยนแปลงไปซึ่งอาจกระทบต่อความตั้งใจคงอยู่ในวิชาชีพพยาบาล (Rungruang, Polsingchan & Phuvipadawat, 2013) ดังนั้นเพื่อให้ นักศึกษามีความตั้งใจการประกอบอาชีพ และมีความคงอยู่ในวิชาชีพพยาบาล อาจารย์พยาบาลควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นในเรื่องของการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพแก่นักศึกษาพยาบาล (Khunthar, 2014) และจากการศึกษาของสุปราณี หมื่นยา และคณะ พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทักษะการพยาบาลตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล คือ ปัจจัยด้านนักศึกษา ปัจจัยด้านเพื่อน และปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติ ตามลำดับ แสดงว่า

นักศึกษาส่วนมากมีการรับรู้ว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งหมายถึงเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลที่จะทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการนำมาปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย สำหรับปัจจัยด้านเพื่อนนั้น นักศึกษาเห็นว่าเพื่อนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการทำงานเป็นทีมในการดูแลผู้ป่วย การให้เพื่อนช่วยอธิบายในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจ บางครั้งง่ายกว่าการรับฟังภาษาวิชาการจากอาจารย์ผู้สอน ในทางตรงกันข้ามหากเพื่อนในกลุ่มฝึกภาคปฏิบัติเดียวกันขาดความรับผิดชอบจะส่งผลให้เกิดความท้อแท้ในการฝึกภาคปฏิบัติได้ (Meunya et al., 2011)

สำหรับปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษานั้น พบว่า ไม่มีผลต่อพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 เป็นช่วงของการฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่ใช้เวลาค่อนข้างยาวนาน และมีการฝึกประสบการณ์บนหอผู้ป่วยที่มีความหลากหลาย และผู้ป่วยมีความซับซ้อนทางด้านสุขภาพมากขึ้น อีกทั้งในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาพยาบาลจะขึ้นฝึกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน โดยจะเป็นกลุ่มเพื่อนที่ขึ้นฝึกด้วยกันตลอดการฝึกปฏิบัติ ซึ่งในระหว่างการฝึกปฏิบัติ นักศึกษาพยาบาลจะมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการช่วยเหลือกันในระหว่างการฝึกปฏิบัติ แต่สำหรับอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติที่ทำหน้าที่ควบคุมและดูแลการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในระหว่างการฝึก ยังต้องวางแผนให้นักศึกษาพยาบาลเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับทีมสหสาขาวิชาชีพ ซึ่งต้องมีการให้การพยาบาลร่วมกับพยาบาลวิชาชีพ และทีมสหสาขาวิชาชีพอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับ

นักศึกษาไม่มีผลต่อพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. คณาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ สามารถนำตัวบ่งชี้อัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปวางแผนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน หรือพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์บัณฑิตให้กับนักศึกษาพยาบาล

2. วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก สามารถนำแบบวัดอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลฉบับนี้ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพและการติดตาม อัตลักษณ์บัณฑิตของนักศึกษาพยาบาลในแต่ละสถาบัน เพื่อรองรับผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากแหล่งประเมินภายนอกต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาระยะยาว โดยวัดพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ทราบถึงอัตราพัฒนาการในแต่ละคนเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุง

แก้ไขและพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตให้กับนักศึกษาพยาบาล

2. การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาได้เพียง 4 ครั้ง โดยวัดซ้ำห่างกันทุก 1 เดือนเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพิจารณาเพิ่มช่วงเวลาของการวัดในการศึกษาพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล เพื่อศึกษาว่าหากมีการศึกษาระยะยาว โมเดลในการวัดนี้จะให้ข้อสรุปอย่างไร และนักศึกษาพยาบาลจะมีพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นอย่างไร

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลเพียงแค่ชั้นปีเดียว ฉะนั้นหากต้องการเห็นภาพรวมของอัตราพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ควรทำการศึกษาระยะยาว โดยวัดพัฒนาการอัตลักษณ์การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ทราบถึงอัตราพัฒนาการในแต่ละคน รวมทั้งอาจทำให้ผู้วิจัยได้สารสนเทศที่สำคัญบางประการโดยเฉพาะอิทธิพลที่เกิดขึ้นจากตัวแปรคันกลาง (Intervening variable) เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาอัตลักษณ์บัณฑิตให้กับนักศึกษาพยาบาล

References

- Chaipornjaroensri, W., Sosome, B. & Chaowiang, K. (2017). Review of educational research developing humanized care: a case study of Boromarajonani College of Nursing, Praputthabart. *Journal of Public Health Nursing*. 31(1), 146-159. (in Thai).
- Chansakul, S. (2018). The relationship between attitude toward nursing profession, factors affecting intention and the nursing professional intention of nurse students in Eastern Asia university. *Journal of Nursing, Siam University*. 19(37), 119-134. (in Thai).
- Chitty, K., & Black, P. (2011). *Professional nursing: concepts and challenges*. Missouri:

Saunders.

- Damruk, P., Keawmanee, P, Srisangkaew, S. & Artarsa, C. (2018). Effects of a teaching program integrated with humanized nursing care theory in mental health problems practicum on humanized nursing care among nursing students in Boromarajonani College of Nursing, Yala. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 5(3), 248-261. (in Thai).
- Jafar, A., Muayyad, M., Nazih, A. & Huthaifa, A. (2015). Nursing student's experiences in critical care course: a qualitative study. *Journal of Intensive and Critical Care*, 1(2), 1-7.
- Khunthar, A. (2014). The impacts and solutions to nursing workforce shortage in Thailand. *Journal of Nursing Science*, 32(1), 81-90. (in Thai).
- Kittiboonthawal, P., Chuencham, J., Korjedee, P., Sondee, K. & Singraphai, P. (2013). opinions of nursing students, nursing faculty, and clients on humanized community care nursing practicum and its related factors. *Journal of Nursing and Education*, 6(1), 69-79. (in Thai).
- Kunlaka, S. & Uraiwan, P. (2013). Caring for psychiatric patients with the humanized care: authentic learning in the course of nursing care of people with mental health problems. *Ramathibodi Nursing Journal*. 19(2), 159-167. (in Thai).
- Meunya, S., Nualthong, W., Thongtang, P. & Thepthongkam, D. (2011). Factors influencing nursing skills on perception of student nurse after their clinical practiced in principles and techniques in nursing practicum, Boromarajonnani College of Nursing, Uttaradit. *Journal of Nursing and Health Science*. 8(3), 200-211. (in Thai).
- Naglaa, A. & Amal, I. (2015). Assessment of critical care nursing student's stressor and coping strategies during clinical practice in intensive care and emergency units, The Asian Academy of Management Journal, 13(4), 1-39.
- Phonharn, N. & Ruengvoraboon, S. (2012). Factors affecting the learning achievement of nursing students at Boromarajonani college of nursing Nakhon Phanom, Nakhon Phanom University. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 32(3), 96-105. (in Thai).
- Praboromarajchanok Institute. (2010). *Operation manual for achieve graduate identity of Praboromarajchanok Institute*. Nonthaburi: Yuttarin Printing House. (in Thai).
- Rungruang, K., Polsingchan, S. & Phuvipadawat, S. (2013). Factors affecting the nursing professional intention of nursing students in college of nursing under the Ministry of Public Health. *Journal of Nursing and Education*, 6(3), 119-127. (in Thai).
- Trumikborworn, S. (2016). Human resource development: humanized care. *Journal of Nursing Division*, 25 (2), 61-64. (in Thai).

Worawong, C., Karbmanee, N., Manasatchakun, P. & Khueansombat, T. (2019). Development of community-based transformative learning model to enhance humanized care identity of nursing students. *Journal of Health Science*, 28 (Special Issue), 53-64. (in Thai).